

REDACTIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

ABONAMENTUL
pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor.
pe 1/2 an 10 cor.
pe 1/4 an 5 cor.
pe o lună 2 cor.
N-ri de Duminică pe an 4 cor.
Pentru România și străinătate pe an
40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 20.

INSERTIUNILE:

Se dau și garanții: prima dată 14
zile, a doua oară 12 luni; a treia
oară 6 b. de fiecare publicație.

Adăptamentele, cărți și inserții
se dau și se plătesc înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat
Scrierile notificate nu se primesc

LICITAȚIILE.

(Ș.) Pacea dintre diferitele neamuri din statul ungar o strică — licitații politici, un soi de oameni cari numai la noi se găesc. având aici pieță largă: șovinismul!

Cine se arată adică mai mare șovinist, acela dispune de sufletele maghiare. Bánffy, care în ochii Ungurilor era urgisit și căzuse dela putere disprețuit de cei mai mulți, — eată: ajunsese ales deputat în Seghedin. Pentru-că de vre-o trei ani încoace s'a arătat mai șovinist de cât ori-cine în țeară... Iute șoviniștii i-au tertat deci crima de a fi fugit — pentru a place Vienei — dela înmormântarea lui Kossuth, l'au primit cu alaiu în capitala lui Rákoczy, unde și-a desfășurat steagul și l'au învrednicit cu mandat «Szeged derék népe»... cum le-a zis Kossuth Ungurilor din Seghedin.

Și a fost destul ca Apponyi să supraliciteze Dumineca trecută înaintea alegătorilor săi din Jászberény, pentru-ca steaua lui Bánffy să fie întunecată și speranțele «națiunii singure alcătuitoare» să fie concentrate asupra politicianului despre care dela căderea sa din presidenția Dietei până și cel din urmă «csizmadia» din Kecskemét știa că și-a încheiat cariera politică...

Ce și-a zis adică Apponyi?

Dacă baronul Bánffy, care nu e nici cult, nici orator (și mai are la pasivele sale atâtea boroboate săvârșite ca ministru

president), a putut s'ajungă în grația nației, atunci, de ce să nu mai poată ajunge el, contele cu gât lung și glas de sirena și cu toate apucăturile jesuitice?...

Și-a strâns deci rămășițele partidului (tot aderenți de a șeptea mână, căci cei cu vază și cap l'a părăsit de mult) și haid la Jászberény, să dea și el o reprezentație, știind bine, că nici poporul d'acolo nu e mai presus de cel dela Seghedin, ci va primi cu aplause toate gogoășele patriotico-naționaliste-șoviniste.

A început deci licitația.

A vorbit baronul Bánffy de libertăți electorale și de tot felul ce trebuie date tuturor cetățenilor din patrie, fără osebite de limbă ori religie? Ei bine, el, nobilul conte, va da drepturi numai națiunii nobile maghiare! A vorbit Bánffy de transacția dela 1867, care trebuie desvoltată încă? Ei bine, el, fostul president al Dietei pe care M. Sa nu voise a-l observa la un bal de curte, deși e lungan destul, a mers mai departe: a cerut ca «persoana regelui maghiar în ce privește dreptul public, să fie distinctă de împăratul austriac și prin vedite semne externe»... A trecut Bánffy ca un șiret peste chestia armatei? El, contele năpraznic, își formulează principiile și cu privire la această chestie... Nu vrea să știe de ordinul dela Chlopy, ignorează faptul că programul său militar a fost ciotit în comisia de 9 și că până și kossuthiștii au desarmat (cu obstrucția) când s'au convins că în chestii militare Viena

nu știe de glumă, — ci curajos, cum îi șade bine unui Kun, cere oficerii maghiari în armata maghiară, jurământ pe constituția maghiară și după toate acestea limba de serviciu și de comandă maghiară.

Și pe d'asupra curte regală maghiară independentă și vamă separată de Austria.

Cum nu era să-l aclameze cei dela Jászberény, descendenții chunilor? Cum să nu-l laude toți câți și-au pus ca țintă a vieții, cultivarea șovinismului? «Budapesti Hirlap» scrie cu o însuflețire colosală, mai mulți articoli d'arândul, ear organele kossuthiste iubilează și ele vându cum ideile ce au propagat au cuprins până și «cel mai senin suflet unguresc»...

Dar licitația continuă.

Cum adică? Pe când «seninul» Apponyi vorbește cu atâta desinvoltură politică, partidul kossuthist să tacă? Asta nu se poate. Au scos deci și kossuthiștii pe teren pe Komjáthy, cel mai năbadaios politician din galeria șovinistă, care mai zilele trecute refușă îndemnisarea numai pentru că «guvernul tradează interesele nației» nelovind mortal în cultura naționalităților... Tipul asta de politician pocit ar voi anume, ca Berzeviczy să înceapă proiectul său de lege așa: «Se desființează în Ungaria ori-ce cultură nemaghiară»...

Licitația asta a pus pe grijă până și pe Maghiari. Astfel «Ujság» organ al contelei Tisza, scrie:

Serbarea dela Putna.

(Amintiri).

De

Ioan Slavici.

(Urmare).

Comitetul central hotărîse, ca discursul festiv să fie ținut de un student și ca manuscrisurile acestui discurs să-i fie trimise. Noi ne-am sfiit a ne face judecătorii colegilor noștri și am rugat mai întâiu pe V. Alexandri, apoi, după sfatul lui, pe d-nii T. Maiorescu, I. Negruzzi și V. Pogor să examineze împreună manuscrisurile și să facă alegerea.

În coloanele mai multor ziare se ivise știrea că guvernul a oprit serbarea, și se ridicau voci contra serbării. Adevărul era numai că un necunoscut pe care l socoteam agent secret al poliției, ne urmărea cu multă stăruință. Eram cu toate aceste țări în credință, că serbarea nu va fi oprită, și am invitat pe celelalte comitete să-și trimită la Putna delegații pentru întregirea comitetului central, apoi Eminescu a plecat în țară, ca să conducă «campania» în presă.

Peste câte-va zile am fost poștit la poliție.

Eminescu și eu, deși unul Moldovean, iar altul Ungurean, eram în toată sinceritatea «șaguniști», deci aderenți ai pajurei cu două capete, și nu admiteam, că cine-va în lumea aceasta ar putea să pună la îndoială lucrul acesta. Pe noi guvernul austriac nu putea să ne oprească de a face serbarea; m'am dus dar cu inima voioasă la poliția cesaro regească.

Și în adevăr m'am încredințat că eram cunoscut la poliție și nu réu notat ca președinte al societății «România Jună».

Mi-ar fi fost foarte greu să arăt, care anume e calitatea, în care mă present. Când mi-s'a cerut însă socoteală despre corespondența, pe care o port cu întreaga Europă, am spus că nu port corespondența aceasta ca președinte al societății «România Jună», și am mărturisit cu inima deschisă ceea-ce știam că este adevărat.

Domnului cu care vorbiam îi era, așa se vedea, indiferent, dacă sunt ori nu președinte. El ținea seamă numai de ceea-ce îi spuneam.

«Bine, tinere, — mi-a zis el zimbînd, — toate cele ce spui d-ta sunt foarte frumoase, dar d-voastră v'ați avântat la lucruri pe care n'o să fiți în stare să le faceți. Crezi d-ta că guvernul Bucovinei v'ea da voe să faceți la Putna manifestațiunile, pe care le-ați plănuit?»

Privind lucrurile din punctul de vedere al intențiunilor noastre sincere, obiecțiunea aceasta îmi părea nemotivată, și-a urmat o discuțiune mai lungă, în care mi-am dat silință să arăt că guvernul austriac e interesat să cultive

simpatiile Românilor și nu are nici un cuvânt de a-i jigni pe Români oprind serbarea.

Am fost poștit să vin peste două zile, ca să mi-se dea un răspuns mai lămurit.

Răspunsul a fost că guvernul nu va opri pe Români din Ungaria, nici pe cei din România ori din Basarabia de a veni la Putna, dar numai autoritățile locale vor putea să se pronunțe, dacă pot sau nu să fie permise manifestațiunile proiectate de noi. Probabil e, — mi-s'a adăugat, — că în sensul expunerilor făcute de mine și pe răspunderea personală a mea ori a vre-unei alte persoane, care înspiră încredere, serbarea se va putea face, dacă vom ști să conducem lucrurile astfel, ca să nu ne punem în conflict cu autoritățile locale.

Mi-am dat în urmă seamă, că răspunsul acesta era nu numai chibzuit, ci tot-odată și binevoitor. Atunci eram însă indignat și nu puteam să înțeleg, cum unui om ca mine i-se poate da un răspuns atât de'n doi perși. Nu mai eram acum sigur, că serbarea nu va fi oprită, ba mă cuprindea din când în când temerea că în Bucovina voi fi arestat ca agitator primejdios, ceea-ce pentru mama, o femeie plăpândă, ar fi fost o grea lovitură.

Astfel cu inima îndoită și cuprinsă de temeri, am plecat la Cernăuți.

(Va urma).

»Nu avem interes mai mare — de cât întărirea maghiarismului. Dar nu există o prostie mai supărătoare decât aceea care compromite maghiarizarea înțeleaptă. După ce statul ungar își dă toate silințele ca după puțină, să facă limba maghiară dorită și de cetățenii ceilalți, — vine aceea supărătoare prostie, la alaiul patriotic și pornește a striga, că prea e puțin, că statul e laș, că trebuie să izbească în naționalități silindu-le să se maghiarizeze. Și se găesc ziare, cari au ne mai pomenita naivitate de a susținea că statul, ridicând azile de copii cu profesoare maghiare, și făcând pe toți copilașii până la vîrstă de șase ani să vorbească ungurește, va reuși să maghiarizeze țara întreagă. Dar acel ziar nu vrea să știe că cuvintele acelea câte-va învățate de copii să uită repede și toate încercările de acest fel dau rezultate efemere, exasperând numai naționalitățile, cari alarmează pe urmă Europa cu știri despre politica noastră scandalosă, de ieniceri. Și ceva mai mult: nu naționalitățile, ci tot noi maghiarii, să ne supărăm de asemenea convertire, căci numai nouă ne strică».

Cu toate astea Berzeviczy va veni cu proiectul său de lege perhorescat de reprezentanții autorizați ai Românilor și partidul guvernamental îl va primi cu ovațiuni...

Ce vreți. În Ungaria politica a ajuns să fie licitare!... Și care vrea să facă partid nou, și Apponyi, ai cărui aderenți au decretat reconstruirea partidului național, cum să nu liciteze partidul liberal, care, așa se vede, vrea să stea la putere cât va trăi neamul unguresc??

DIN DIETA.

— Ședința dela 20 Iunie —

Dieta din Budapesta a fost ieri teatrul unor scene turbulente. Deputatul kossuthist Olay, protestase împotriva ordinului ministrului președinte, trimis primarului din Debrețin, în sensul căruia, avea să răspundă nemțește rescriptului nemțesc al consulului din Galați. Conte Tisza zice că nu e adevărat, că ar fi dat ordin primarului să răspundă nemțește, ci a accentuat, că e us a răspunde la adresele nemțești ale consulatelor, nemțește.

Deputatul Lovász: În care lege stă asta?

Ministrul președinte Tisza: — Eu n'am vorbit de lege, eu am zis că este în »us«.

Deputatul Kubik: Mai ai obrăznicia s'o spuți asta?

Ministrul președinte Tisza: Consulatul din Galați a fost în drept, să s'adreseze primarului în limba nemțească; dacă primarul din Dobrițin, nu știe nemțește, atunci avea datoria a trimite un astfel de act ministrului de interne, spre traducere.

Deputatul Rátkay: Frumoasă apărare a limbii maghiare!

Deputatul Kubik: Mă mir că nu le arde obrazul de rușine.

Președintele îndrumă pe Kubik la ordine.

Deputatul Kubik: Asta totu-și e o infamie! Să-i fie rușine ministrului președinte!

Președintele: îndrumă pe Kubik din nou la ordine. Kubik își repetă insultele și pre-

sidentul cere ca Dieta să transpună incidentul comisiei de imunitate, ceea-ce se și împlinește.

Ministrul președinte zice, că nu duce la nici un scop agitând autoritățile în chipul acesta.

Deputatul Lengyel Zoltán, face impuțări presidiului, că n'ar fi decât instrumentul guvernului.

Deputatul Rátkay: Ministrul președinte a vătămat art. de lege XII din 1868 și legea de naționalități. (Va să zică totuși mai există legea asta! N. R.) să fie îndrumat la ordine.

Președintele zice că declarațiunile ministrului președinte au fost corecte.

Ședința sa terminat la 1 1/2.

Ședința dela 21 Iunie.

Scenele de ieri au fost continuate și în ședința de azi. Curat icoana obstrucției s'a repetat în deplina ei manifestare. Opoziția s'a întors ear la arsenalul de astă vară: înscrieri la cuvânt înaintea ordinii de zi, vocifeări, provocări de îndrumări la ordine, ședința închisă, pe urmă ear publică etc. Opoziția e hotărâtă a împedeca desbateră, până ce nu va căpăta satisfacție în afacerea primarului din Debrețin.

Ministrul președinte nu era de față, fiind în Viena. În locul lui, ministrul Hieronymi a replicat oratorilor Rátkay, Eötvös, Polónyi și Hock. Măne va fi și Tisza present și probabil va continua și va crește scandalul.

Academia Română și serbarea dela Puncta.

Academia română a ținut ieri la 1 și jum. d. a. ședința puublică sub președinția d-lui Ion Kalinderu, președintele Academiei.

După ce s'a citit și aprobat sumarul ședinței precedente, s'au adus mulțumiri d-lui Enea Hodoș pentru niște documente donate Academiei; s'a dat cuvântul apoi d-lui Gr. Tocilescu.

D. Tocilescu a început prin a arăta că peste câte-va zile se împlinesc tocmai patru sute de ani de când la mănăstirea Putna zac rămășițele unui mare român.

Se cuvine cred dar — spuse mai departe d. Tocilescu — ca din sânul Academiei, păstrătoarea limbii și propagatoarea culturii neamului românesc, să se ridice un glas care să amintească de viața și faptele acelui mare român.

Dar nu despre faptele lui vitejești și așezămintele lui mari vreau să vorbesc azi, ci despre taina mării lui, despre aceea putere a sa, care face și azi să se miște un neam, pentru a-l sărbători.

Și d. Tocilescu arată că această putere provine chiar din măreția faptelor lui Ștefan cel mare: pentru faptele sale, numele i se pomenește și azi drept recunoștință prin orașe ca și prin sate.

Mulți îi zic chiar Sfântul, grație așezămintelor sfinte lăsate; alții cred că el n'a murit, ci s'a înălțat la cer ca să-și dea samă de faptele sale. Unele legende spun că după moarte el știa din mormânt când avea țara bătălii și plângea, alteori duhul lui se scula și dădea spaima dușmanilor.

Numele lui Ștefan se mai pomenește apoi și pentru a alunga duhul rău care chinuște pe unii oameni și e întrebuintat și în jocurile de copii. Apoi ce nu spun cântecele populare despre Ștefan cel Mare, le-

gendele despre biserici, fântâni, poduri și cișmele construite de el!

Dacă i-s'a ridicat statue la Iași i-se va ridica și la București, după cum dacă i-s'a ridicat monument la Războeni i-se va ridica și la Baia încă unul.

Ședința s'a ridicat la orele 3 d. a.

DIN ROMANIA.

Procesiunea pentru ploae în București.

Ieri a avut loc în Capitală o solemnă și impozantă procesiune religioasă, la care au participat zeci de mii de oameni. Magazinele, localurile publice, au fost închise; străzile erau pline de lume, începând din dealul Mitropoliei până la șosea.

Clopotul cel mare dela Mitropolie începu să sune, la orele 9, vestind că încep rugăciunile pentru ploae.

Cortegiul s'a format având în frunte praporele bisericilor, după ele corurile dela toate bisericile din Capitală, corurile și elevii seminariului central și seminarul Nifon; urmau 150 de preoți dela bisericile din Capitală, sicriul cu moaștele sf. Dumitru dus de 6 preoți, și o mare de credincioși.

În jurul sicriului mergeau preoți cu icoanele făcătoare de minuni dela mai multe biserici.

Cortegiul s'a oprit puțin în piața sf. Antor, unde, în mijlocul tăcerii celei mai solemne, cântară corurile.

Cortegiul s'a mai oprit în fața Palatului. M. S. Regina a apărut la balcon, ear la ferestrele din fața Palatului apărură M. S. Regele, AA. LL. RR. Principele Ferdinand și Principesa Maria.

Rugăciunile preoților se uniră cu cântările numeroaselor coruri și cu sunetele trimbitelor dela Palat cari întonau pentru rugăciune.

Corurile au cântat: „Ziditorule prea mare rugăciunea Ta se înalță“.

M. S. Regina și A. S. R. Principesa Maria au îngenunchiat lângă ferestrele Palatului.

Dela Palat cortegiul s'a oprit la biserica Albă, la biserica Sf. Nicolae Tabacu, și a străbătut până la rondul întâiu al șoselei, unde corurile cântară pe „Sfinte Dumnezeule, Sfinte tare, Sfinte fără de moarte“.

La șosea se înălța un pavilion unde urma să se facă sfințirea apei și rugăciunile pentru ploae.

Aci așteptau M. S. Regele, A. S. R. Principele Ferdinand și preoții dela biserica Mavrogheni.

În Pavilion intrară PP. SS. LL. arhierii Nifon Ploecheanul, Sofronie Vulpescu Craioveanul, protoereii și diaconi. La mijloc se așeză sicriul cu moaștele Sfântului Dumitru. În jurul pavilionului se înșirară preoții cu icoanele sfinte.

Se începu sfeștania pentru sfințirea apei. P. S. Ta arhieriu Nifon, vicarul Mitropoliei, începu rugăciunea: „Trimite harul prea Sfântului tău duh și sfințește apa aceasta“.

Apoi se începu rugăciunea pentru ploae. M. S. Regele, A. S. R. Principele Ferdinand, arhierii, protoereii, preoții și tot poporul căzură în genunchi.

Din străinătate.

Organizare contra social-democrațiilor. Împotriva social-democrațiilor din Germania s'a dat losinca organizării generale regnicolare. S'a și înființat o reuniune cu numele „Reichs-Verband gegen die Social-demokratie“. Scopul organizării a fete lumina opiniunea publică prin adunări, conferențe, prin scrieri despre doctrinele periculoase ale democrației sociale și a atrage simpatia cetățenilor asupra partidelor conservatoare. Ideea acelei organizării a purces dela însuși împăratul, care cu ocaziunea unei recepții ar fi zis că în contra organizării democrației sociale trebuie întreprinsă o asemenea organizare a elementelor civile. Conducătorul erte un maior în retragere cu numele Lieber.

Până acum nu se arată nici un rezultat, dar se crede, că interesul va fi colosal de mare, când

uniunea va avea un organ puternic, care se va înființa în curând. Zilele astea a fost lansat un apel, cu subscrierea: „Vereinigung zur Schaffung eines deutschen Weltblattes“. În acest apel este dezvoltată necesitatea înființării unui organ mare universal german, spunându-se apriat, că numai presa este capabilă pentru răspândirea unei idei, deci și pentru lupta ce este de purtat împotriva democrației sociale. Numele noului ziar ar fi: „Deutsches Reich“, și ar avea să apară dela 1 Sept. în 500.000 exemplare. Capitalul fundamental este 3000.000 Marce. Dacă se va putea aduna capitalul necesar, încă nu este sigur.

Spania și România. „Heraldo“ publică un articol intitulat, „Spania și România“ și arată că între o situație ca a României față de tripla-alianță și o izolare complectă abia e vre-o deosebire. Zice că dacă Spania ar fi intrat în înțelegere, ar fi trebuit să tragă asemenea foloase ca Italia și nu să se mulțamească numai cu cât i-s-a asigurat României.

Francia. Deputatul naționalist Gauthier de Clagny a comunicat ministerului de comerț, că o să-l întrebe, ce măsuri are de gând să ia în privința funcționarului arătat de dl Combes ca autorul încercării de mituire. Această mituire nu e abia acuma dată pe față, ci sunt luni de zile de când presa a vorbit de ea. „Petit Dauphinois“ a dat atunci o mulțime de amănunte în privința daraverei cu Grande Chartreuse. Pe la începutul lui Decembrie (1902) zice Combes, secretarul general al ministerului de interne (fiul său Edgar) i-a spus că l-a vizitat o persoană, din partea congregației, făcându-i cunoscut că s'ar da 2.000.000 de lei, dacă s'ar face o lege favorabilă existenței congregației. Edgar Combes l'a îndemnat să nu se adreseze cu asemenea propunere primului ministru, dacă nu dorește să zboare pe fereastră. Combes n'a dat nici o importanță lucrului și legea contra congregației s'a propus. Peste câteva luni „Petit Dauphinois“ a acuzat pe Edgar Combes că ar fi cerut un milion de lei ca să facă să se abroge legea. Combes ar fi voit să dea pe față toată chestia, cu numele persoanei, care încercase mituirea; dar tocmai Millerand a stăruit să nu facă astfel, pentru-că Lagrave era funcționar la ministerul de comerț, sub Millerand.

Știri locale.

Achitarea unui ucigaș. Curtea cu jurați din Arad a adus erii pe neașteptate un verdict ce a provocat resens general. A achitat pe Hottinger Iános, care anul trecut în Noemvrie își omorise nevasta. Sângerând din 13 rani după-ce și-a lăsat jertfa moartă, a voit să fugă, dar vecinii l-au prins și Hottinger dus la poliție, și-a mărturisit fapta. S'a apărut cu aceea, că nevastă-sa l-a înșelat cu un geandarm. Procuratura a ridicat apoi acuză pentru omor plănuț.

Erri a ajuns procesul înaintea Curții cu jurați. Apărătorul lui Hottinger a fost Dr. Iustin Marșieu. După rechisitor și pledoar, Curtea cu jurați s'a retras, și sfătuindu-se în 15 minute și-a rostit verdictul, care la întrebarea că vinovat e Hottinger cu omor plănuț, dar nepremeditat au răspuns cu: nu. Tribunalul pe baza verdictului juraților l-au achitat pe ucigaș.

Răsboiul ruso-japonez.

Generalul Kuroki, precum se vede și-a schimbat planul de mai înainte de a înainta spre Liao-yang, prin pasurile muntelui Fön-suilin probabil din cauza că drumurile au fost stricate de ploaie. Operațiunea sa este îndreptată asupra liniei ferate Kaitșu-Dasitsăo, în care direcțiune grăbește și generalul Nodzu și cum se vestește, și generalul Oku. Avantgardele lui Kuroki s'au și ciocnit în

pasurile muntelui Siousan cu Rușii, ba chiar după o telegramă neconfirmată se afirmă că în apropiere de Kaitșu se da deja o luptă. Probabil aici luptă generalul Stackelberg și cele două divizii trimise ca ajutor de Kuropatkin, împotriva Japonezilor. Din asta pare a fi evident, că Japonezii au de cuget să forțeze pe Kuropatkin la luptă decizătoare în valea râului Liao.

Din Mukden a sosit un raport oficial asupra perderilor Rușilor în ultima luptă dată la Vafangkou. Rușii înșile recunosc, că perderea este colosală și cu mult mai mare, de cum credeau mai înainte. Rușii au pierdut conform acestui raport 130 ofițeri și 3300 soldați.

Asediul Port-Arthurului nu a intrat încă în stadiu decisiv, Armata de asediu se afla acum la o distanță de numai 12 km. de fort, ear lupte mai mici se dau neconținut între asediatori și asediați. Rușii afirmă sus și tare, că Port-Arthurul este provăzut cu toate cele necesare pe timpul asediului. Acestei afirmări rusești contrazic Chinezii refugiați la Tsi-fu, cari spun că soldații ruși acum capătă numai jumătate porțiune, din ce se poate deduce, presupunând că acei Chinezi mărturisesc adevărul, că în privința aprovizionării Rușii stau foarte rău.

În camera japoneză guvernul a fost interpelat asupra desastrului de pe mare provenit afirmative din neglijența admiralului Kamimura. Se cere cu insistență absolvirea admiralului dela sarcina de comandant. Guvernul a numit vice-rege al Mandșuriei pe Oyama, care cum se anunță, în scurt timp își va ocupa locul. Mareșalul Yamagata va rămânea ca șeful statului maior în Tokio.

Într-aceea în Rusia mereu crește neîndestulirea împotriva răsboiului. Starea economică este foarte deplorabilă ear țeara simte deja greutatea răsboiului fatal. Mai ales nouăle mobilisări produce mare neîndestulire.

Telegramele de azi sunt următoarele:
Petersburg, 21 Iunie. Guvernul rus așteaptă cu cea mai mare nerăbdare nouăle rapoarte de pe câmpul de răsboiu, pentru-că dacă ploaia nu va spăla drumurile, atunci azi ori mâine se așteaptă o luptă decisivă între trupele de sub comanda personală a lui Kuropatkin și între cele ale lui Oku, care constau din divizia I, IV și VIII. Este mare probabilitatea, că nici rezervele lui Kuroki nu sunt departe, și astfel la cas de lipsă vor sta la dispozițiunea lui Oku. Lupta pe semne va fi desperată. În Petersburg nu se face secret de faptul, că armata lui Kuropatkin este numerică mai mică, decât armata lui Oku, și astfel rezultatul nu poate fi mult promișor pentru Ruși. Armata sfărâmată a lui Stackelberg nu poate veni în considerare, de oare-ce a pierdut 150 ofițeri, în cari și trei comandanți.

Petersburg, 21 Iunie. Conform telegramelor generalului Saharov dela 19 c. adresată statului maior, cu începere dela 16 c. sunt semne, că Japonezii au început înaintarea pe trei drumuri dela Sinyan, cari duc la stațiunile Haitșeng Dasitsăo și Kaitșu. Pe drumul prim avant-garde inimice s'au apropiat de Vantsaper. Pe drumul al doilea avant-garde japoneze au ocupat pasul dintre Nanziabei și Pantșal. Pe drumul al treilea avant-gardele dușmane s'au arătat în apropierea satelor Kiunyak și Tamparlogu. Avant-gardele au ocupat pasul Tșipanlien. Grosul armatei contrare, care constă din 5 regimente de infanterie, cavalerie și artilerie de munte, este concentrat la pasul dintre Kaitșu și Kazu. În zilele trecute trei trupe ale avant-gardelor noastre au împiedecat pe adversar în înaintarea sa. Ca la 10 soldați au căzut și au fost vulnerați.

O victorie morală.

„Eie Zeit“ scrie:

Departa de Asia răsăriteană răsună armele. Lumea civilizată urmărește cu cea mai mare încordare lupta sângeroasă dintre Rusia și Japonia și nu fără grijă se așteaptă rezultatul final al răsboiului care va fi de o însemnată politică mare. Ori ce ar decide însă armele la Port-Artur și Liaoiang, un lucru a devenit clar ca lumina zilei: mersul de până acum al răsboiului a îndreptat simpatiile lumii spre Japonezi și a făcut o adâncă, o sguuitoare impresie asupra întregului fel de a gândi a poporului rus, îndeosebi a Rușilor culti.

Foarte interesante sunt schimbările prin cari a trecut presa rusă dela izbucnirea răsboiului. Este adevărat că înainte de răsboiu toate gazetele ruse fără excepție fuseseră iubitoare de pace, erau contra unui răsboiu, dar presa naționalistă cerea mereu guvernului să procedeze energic față de Japonezi spre a păstra autoritatea Rusiei în Asia. Ziarele naționaliste își băteau joc de „măimutele galbene“ și se laudau că un cazac e în stare să ducă sub-suoară doi Japonezi. Dar acest vis de preponderanță a fost de scurtă durată. Indată începu cea mai amară desiluzie. Cu toată censura aspră sub care suferă mai cu seamă acum presa rusă, trece prin ea dela primele ciocniri ale Rușilor cu Japonezii un nou spirit care e spre onoarea poporului rus. Generalul Kuropatkin, om foarte de onoare, a mers înainte cu exemplul când a zis: „Japonezii sunt un adversar demn“. Urmându-l pe el, acum toți corespondenții ruși de pe câmpul de răsboiu, chiar corespondentul ziarului militar Ruski Invalid sunt de acord în părerea că liberul popor japonez merită cel mai mare respect. De altă parte ele conțin — cu toată censura departamentului răsboiului — chiar telegrame de pe câmpul de bătălie, ca de pildă aceea a cunoscutului scriitor Nemirovici Danckenko, care deși în formă ascunsă este cea mai aspră critică a stărilor de lucruri din Rusia. Numeroasele articole și studii publicate cu ocazia răsboiului în ziarele ruse asupra vieții japoneze, asupra efectelor măntuitoare ale constituției japoneze și a libertății presei, precum și asupra toleranței religioase a poporului japonez, care a fost relevată în mod cu totul deosebit în ultimul raport al episcopului rus din Japonia — toate aceste influențează asupra poporului rus ca o nouă revelațiune și-l împing să facă comparații între Japonia „asiatică“ și Rusia „europeană“.

„Noi Rușii suntem în familia popoarelor europene „Ivan cel prost“, dar cred că va veni o vreme când Ivan va păcăli pe frații săi mai deștepti“ — scria odată celebrul istoric și om de drept rus, Kavelin, om cu sentimente naționaliste, amicului său, romancierul Turgenieff. „Eu însă — i-a răspuns acesta — mă tem că noi Rușii mai curând să rămânem cu eroul din poezia noastră populară, cu Vaska Buslaiev, care se prăpădește din cauza încăpăținării sale și a vorbeli multe ce o fac de superioritatea lor“. Lăudăroșia aceasta de sine a adus Rușilor în timpul răsboaielor cu Napoleon și mai cu seamă în cel Crimeic experiențe amare. Dar Ruși au știut să se folosească de contactul cu cultura europeană apuseană. Dezastrele i-au împins tot mai mult pe calea progresului deși ei totdeauna aveau obiceiul să se oprească la mijlocul drumului. De data aceasta imboldul vine din Extremul-Orient și încă dela un popor asiatic care cu însuflețire juvenilă a îmbrățișat civilizațiunea modernă. Lupta cu armele nu e hotărâtă încă multă vreme. Dar în lupta spiritului Japonia a obținut în aceste câte-va luni de răsboiu o victorie morală asupra Rușilor. Ea a stors dela toți Rușii culti recunoașterea superiorității sale culturale. E grea deziluzia pe care a adus-o Rușilor răsboiul, mare este trezirea opiniei publice rusești. Dar lauda pe față ce se aduce în Rusia instituțiilor japoneze, lasă să se conchidă că ori-care va fi soarta armelor ea va avea urmări adânc schimbătoare în viața imperiului rusesc — mai adânci și mai dăinuitoare decât ciocnirile răsboinice cu Europa apuseană a cărei vechi superiorități culturale n'a putut să doară așa de cumplit pe Ruși decât aceea a Japoniei asiatice abia de curând așa de crud batjocorite.

ACADEMIA ROMÂNĂ.

CONCURSURI PENTRU PREMII.

1904

B. Premii pentru lucrări puse la concurs cu subiecte date.

XXVII. *Premiul Neuschotz*, de 2000 Lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Industria casnică la Români, trecutul și starea ei actuală. (Deciz. 20 Martie 1904.)

Termenul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1908.

XXVIII. *Premiul Ate Alexandru Bordsescu*, de 1500 Lei se va decerne în sesiunea generală din anul 1909 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect:

Elementul național în poezia lui Eminescu.

Termenul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1908.

XXIX. *Premiul Princesa Alina Știrbei* se va decerne în sesiunea generală din anul 1910 pentru cea mai bună:

Carte de lectură pentru școlile secundare. — (Deciz. 31 Martie 1898.)

„Această carte va cuprinde în întâia parte descrierile ale naturii și ale puterilor naturii și în a doua parte narațiuni despre evenimentele istorice însemnate și despre viața bărbaților celor mari ai națiunii române și ai altor popoare. Descrierile sau narațiunile vor fi sau bucăți originale, sau traducțiuni bine făcute. În tot cazul, alegerea se va face din tot ce literatura românească sau străină posedă mai clasic și va avea în vedere dezvoltarea iubirii naturii și a simțimentelor patriotice și virtuozăse. (Din Actul de donațiune.)

Premiul este de 8500 Lei, în care sumă se cuprind premiul autorului și cheltuelile de tipărirea scrierii (de minimum 30 coale de tipar garmond) în 1000 exemplare, din cari 800 ale autorului și 200 ale Academiei.

Termenul prezintării manuscriptelor la concurs este până la 1 Septembrie 1909.

XXX. *Premiul Princesa Alina Știrbei*, se va decerne în sesiunea generală din anul 1904 pentru cea mai bună scriere în limba română despre:

Principiile morale și creștinești de care trebuie să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor. — (Deciz. 6 Aprilie 1902.)

„Această scriere va arăta în mod metodic legile morale care trebuie să conducă pe om în viață și mijloacele ce trebuie întrebuințate de părinți și de crescători, pentru-că germenii cerințelor morale să fie dezvoltați și întăriți treptat în inima copiilor și a tinerimii, pentru ca voința acestora să fie îndrumată cu constanță spre tot ce este bun și virtuos, precum și spre îndeplinirea datoriilor multiple ale omului; în fine pentru ca copii și tinerimea să fie de timpuriu astfel conduși ca germenii celor bune să nu fie slăbiți într'înșii, iar germenii celor rele să nu fie opoșiți și încurajați“. (Din Actul de donațiune.)

(Va urma.)

NOUȚĂȚI.

ARAD, 22 Iunie 1904.

— **Monarchul în vilegiatură.** Din Viena se anunță că: Regele va merge în 2 luna viitoare la Ischl în vilegiatură, pe care o va întrerupe Monarchul la 14 August, ca să primească pe regele Edvard la Marienbad. D'aici Monarchul va călători îndărăt la Ischl.

— **Întâlnirea Monarchului nostru cu regele Edvard.** Întâlnirea, care se proiectase pentru vara aceasta deja de mai mult timp, între Monarchul nostru și regele Edvard, se ia acum ca sigură. Cum se anunță din isvoare bine informate din Viena, deja e hotărât, că Maiestatea Sa va întrerupe la 14 August vilegiatura și va călători la Marienbad, pentru a face aici regelui

englez o vizită. Cu pregătirea acestei visite Maiestatea Sa a încredințat pe adiutantul general contele Paar, care a și luat toate măsurile necesare. Monarchul nu va fi însoțit în călătoria sa și de ministrul de externe, de unde urmează, că întâlnirea nu va avea însemnătate politică externă prea mare. Aceasta călătorie a Maiestății Sale în Bohemia, unde va veni cu această ocaziune în atingere și cu mai mulți bărbați politici distinși, va avea eventual serioase urmări asupra afacerilor politice interne ale Austriei.

— **Regele portughez bolnav.** Eri și azi a fost răspândită vestea în Lisabona, cum se anunță de acolo, că regele portughez s'a îmbolnăvit grav. În cercuri aproape de curte se consideră această faimă ca neadeverată.

— **Deputațiunea Sultanului la Monarchul nostru.** Deputațiunea specială a Sultanului, care are misiunea, să împărtășească Maiestății Sale distincțiunea făcută Monarchului nostru din partea Sultanului, a sosit ieri seara la Viena, unde a descins în Burg. Deputațiunea va oferi mâne ordinul Monarchului.

— **Necrolog.** *Damaschin Serbu*, preot gr.-or. român după un morb greu în etate de 80 ani servind la altarul Domnului 57 ani, după împărțirea cu sf. taine în 5:19 Iunie a. c. a adormit în Domnul.

— **Puterea limbii române.** Cetim în „*Házánk*“: Din Cluj ne scrie corespondentul nostru următoarele: În Cluj și giur limba valachă cucereste în mod îngrozitor. De dragul câte unei familii valache toți vecinii vorbesc românește așa că mereu vorbind tot în această limbă, apoi și între dînșii tot așa vorbesc. Unele familii reformate maghiare din Szamosfalva de exemplu și-au schimbat limba cu cea valachă. Conform puterii usului nici în familie nu se vorbește unguerește mai mult ci limba de conversațiune este cea valachă. În fabricile de stat și private din Cluj 20—30%, pe aiurea și 50%, lucrătorii sunt valachi. Aceștia vorbesc între dînșii și cu soții lor unguri, când pot, tot românește. În aceasta cauză națională importantă, corespondentul recomandă, ca Emke să-l convoace la o anchetă amicală pe conducătorii fabricii de mașini Máv. ai fabricii de chibrite și ai altor fabricii, unde să se discute asupra acțiunii, ce ar fi de pornit. Credem din a noastră parte, că ori-ce acțiune este zădarnică.

O forță puternică posedă Românismul și în limba sa, cu care își face loc printre popoare și ori le dă în lături ori le cutropește, dar Românismul dă nainte până nu se va izbi de o altă forță superioară, care să-l repună. Această forță nu poate veni din partea Ungurilor, fle corespondentul lui *Házánk* și toate societățile de maghiarizare despre asta convinse.

— **Conjurațiunea contra guvernului suprem sud-african.** Prin Londra se anunță din Johannesburg, că acolo s'a dat de urma unei conjurațiuni, care era pusă la cale împotriva guvernului suprem *Millner*. Se crede că complotul este opera anarhiștilor imigrați din străinătate. Poliția a pornit cercetare întinsă, deținând pe mulți indivizi suspecti.

— **Vice-colonel și redactor.** Se depeșează din Belgrad: Intre vice-colonelul *Zujevits* și redactorul *Radovanovits*, s'a petrecut ieri un atac sângeros pe stradă în Niș. Redactorul a publicat zilele trecute un articol despre vizitele din Niș ale fetelor unui general. Vice-colonelul a aflat articolul ofensător pentru sine și a luat la răspundere pe redactor, care l-a îndrumat la judecătoria, dar a declarat că e gata a primi și duel. Vice-colonelul ieri după-ameaz l-a insultat pe redactor pe stradă, aplicându-i lovituri de gârbați și trăgând chiar și sabia. La aceasta redactorul și-a scos revolverul descărcând două focuri asupra atacatorului; un glonț n'a nimerit, celalalt l-a rănit la picior. Ambii au fost transportați la spital.

— **A 100-a aniversare a morții lui Schiller.** În luna viitoare vor fi 100 ani dela moartea lui *Schiller*, care zi va fi serbată pretutindeni în Germania cu mare festivități. Cu această oca-

siune direcțiunea muzeului Goethe-Schiller din Weimar aduse toate epistoalele adresate lui Schiller, provocând pe publicul german să trimită direcțiunii ort-ce epistolă ar avea ca posesiune. Din incidentul acestei serbări în Weimar se va arangia și o festivitate comemorativă în cadre mai mari.

— **Morbul unui iuriconsult austriac.** Din Viena se anunță, că autorul colecțiunii de drepturi austriace, Carol Stroh-mayer, este în agonie. Bătrânul savant, care este de 84 ani, a fost împărțit cu sacramentele muribunzilor. Medicii au puțină speranță pentru rămânerea lui în viață.

— **Din Alba-Iulia** »Telegr. Rom.« primește următoarele: »Mulți preoți gr.-cat. români din Munții-apuseni și de pe Murăș, la număr 27, întruniți aici, aducem laudă I. P. S. Sale, domnului arhiepiscop și metropolit Ioan Mețianu din Sibiu, care în ancheta școlară dela Bndapesta a apărut interesele bisericii sale și pe Românii gr.-or. A fost atacat I. P. S. Sa de cei din anchetă, însă noi îl laudăm și i-ne închinăm.«

— **Munte primejdios.** Ni-se comunică faptul, că pe linia ferată Sibiu — Turnu-roșu — România, între tunelele Lotru și Jiblea (teritoriu român) s'a surpat muntele, acoperind calea ferată. Accident nu s'a întâmplat. Dărîmătura va reclama o muncă de 5—6 zile până va putea fi restabilită circulația. În cursul muncii s'a produs însă o nouă dărîmătură, și este temere că vor urma și altele, fiind muntele foarte slăbit,

— **Teodorovits condamnat.** Se anunță din Belgrad: Tribunalul de întâia instanță a condamnat pe *Teodorovits* la 18 luni închisoare și la 39,822 dinari despăgubire, împreună cu 12% interese de întârziere socotite dela 24 Ianuarie 1904. După cetirea sentinței *Teodorovits* a declarat: „așa cred lumea întreagă va vedea că am fost ilegal osândit. Regret, că în apărare am cruțat pe Jifkovits, dar am crezut, ca se va arăta om. Regret, că am crezut, că tribunalul va procedea conștiințios“. Președintele i-a răspuns cu cuvintele: *Tribunalul e tribunal.*

— **Total se comercializează.** Cu autorizațiunea ministerului de interne, departamentul francez Lot-et-Garonne a încheiat cu cei 126 medici aflați pe teritoriul său, un contract de asistență medicală pentru sărăcimea din partea locului.

Medicii regiunii să angajează să dea îngrijirile lor medicale și chirurgicale tuturor săracilor înscriși la biurourile de asistență publică din departament, ori care le-ar fi numărul, în schimbul unei sume anuale de 50 mii de lei pe care o vor împărți între ei ca onorarii.

Contractul s'a făcut pentru un timp de trei ani și cu clauza reînnoirii.

— **Oaspele tăcut.** În anul 1836 era în garnizoana orașului Prilac din Galiția regimentul ai 16-lea de ulani austriaci.

În acel timp erau foarte mulți ofițeri tineri, așa se aflau locotenenți și căpitani de câte 17 până la 10 ani.

Ofițerii erau cu atât mai sburdalnici și mai șicanatori față de burghezi civilii, cu cât garnizoana din care făceau parte era situată la o mare depărtare de capitală și aceasta din cauză că erau siguri de foarte rare inspecțiuni din cauza greutății ce prezentau impracticabilele drumuri din acele vremuri.

Ofițerii din regimentul spus mai sus, aveau așezată în singura odaie din hotelul Coroana de aur, o masă lungă; burghezi care doreau să ia ceva în zisul hotel, trebuia să ocupe locurile cele mai retrase; nici primarul orașului nu ar fi putut îndrăzni să se așeze la lungă masă oficerească.

Într-o seară urtă de iarnă se opri o trăsură în fața hotelului, iar dintr'înșă se dete jos un domn bătrân, îmbrăcat într-o mare manta cenușie. El ceru o odaie bine încălzită, și apoi se scobori în odaia în care afla masa oficerească. Porunci

să i-se ducă supă și două onă, iar el se așază în mod foarte modest la unul din locurile libere dela masa ofiterească.

Tocmai sosea chelnerul cu supa, când începură să sosească și oficerii, zângănindu-și săbiile. Ca președinte al mesei ofiterești se afla un căpitan, al cărui floe se potrivea a veni în fața locului ocupat de către bătrânul străin; oficerii, ostentativ, se așezau în așa mod, încât să nu vie în contact cu străinul. Un locotenent ce sosi mai în urmă trebuia, fără voce, a se așeza lângă bătrân.

Căpitanul, adresându-se către un oficer spuse:

— Oare cine a adus pe acest pocit la masa noastră?

— Eu nu știu, răspuse ofițerul întrebând, însă, de sigur că nu eu.

— Dacă l-ai adus vre unii din voi, zise un locotenent, atunci să mă recomandați și pe mine.

— Ar trebui să știți, că nu avem a face cu asemenea indivizi, spuse un alt oficer.

— De altcum, nici nu ne înțelege bătrânul, adăoga un altul.

În tot acest interval bătrânul, rămânând nemșicat și mâncă liniștit supa, aruncând numai câte o aspră căutătură către oficeri.

Văzând acestea, oficerii spuseră unul către altul ca să se adreseze bătrânului spre a-i spune că nu este locul lui între ei; adăugând pe lângă acestea diferite epitețe în toate limbile, pentru-ca în acest mod să-l facă pe bătrân a le înțelege insultele. Un sub-locotenent înalt spuse: Am niște semne prin cari voi putea să-l fac pe bătrân să priceapă a ne părăsi, din ori-ce neam de oameni ar face el parte.

Locotenentul lovi cu biciușca farfuria bătrânului așa de tare, încât acesta se uită incremenit la dînsul. Ofițerul arătă cu biciușca spre ușă bătrânul se făcu că nu pricepe. Ofițerii rîseră cu mare poftă, spunând cum semnele camaradului lor au rămas fără rezultat.

Ofițerul a înaintat atunci către bătrân și i-a spus: „Eu sunt ofițerul conte de S. din regimentul de ulani Kinsky“.

Bătrânul se sculă atunci și zise: „Eu de asemenea am fost locotenent în acest regiment, care regiment astăzi poartă, din bunătatea Majestății Sale, numele meu“.

În acest moment s'a făcut o tăcere mormentală la toată masa ofiterească; tot în acel timp a sosit colonelul regimentului împreună cu un alt ofițer străin. Colonelul s'a dus direct la bătrân și închinându-se aștepta ordinele lui. Ofițerul străin se retrase puțin mai departe; el era adjutantul mareșalului Kinsky, și fusese trimes spre a anunța colonelului sosirea inspectorului. Mareșalul făcu un semn colonelului și amândoi se retraseră într-o altă odaie vecină; ofițerii rămăseseră cu totul speriați...

Trei domni oficieri să ceară iertare, spuse căpitanul.

Așa s'a și întâmplat. Mareșalul fu la început fără milă; în urma multor rugăciuni însă se mai îmblânzi; el vru ca toți oficerii să fie degradați, mai în urmă însă fiindu-i milă le dete o pedeapsă mai mică, hotărînd însă permutarea lor prin diferite alte regimente.

— **Grevă macabră.** Fabricanții de cosciug din Malaga s'au pus în grevă.

Pricina e taxele cele mari puse de guvern asupra produselor lor.

S'au închis atelierile lipind pe ușă afișe cu inscripțiunea: „Veșnica Pomenire“.

Înmormântările se fac acuma fără cosciuge, așezându-se cadavrele în saci.

— **Norocul omului beat.** Călătorii trenului, ce a plecat ieri la amiază din Arad spre Timișoara, au fost martorii oculari, unei scene ce putea să devie fatală. Între stațiunile Aradul nou și Németság, a căzut din trenul ce mergea cu o viteză destul de repede, un călător tun de beat. Trenul s'a oprit la moment și conductorii s'au întors să-și caute omul, pe care l-au și găsit, comotisând între niște bălării. Nu i-s'a întâmplat nimic. A fost ridicat și dus până la stațiunea proximă, iar acolo dat în grija autorităților.

— **Romanul de dragoste al unui artist vestit.** Se comunică din Viena: O

aventură senzațională de dragoste, s'a petrecut în Viena. Vestitul compositor *Sauer Emil*, profesor la conservatorul din Viena, a fugit cu o elevă a conservatorului, fiica unei distinse familii Vieneze. Dispariția aceasta amoroasă a produs cu atât mai ales senzație, că *Sauer Emil* e om căsătorit. tata de familie. Încotro au luat-o, nu se știe.

— **Acțiunea contra execuțiilor cu electricitate.** Din New-York se telegrafează, că presa americană a pornit o acțiune energică contra execuțiilor cu electricitate, cari în timpul din urmă devin tot mai înfiorătoare. În *Ohio* s'a întâmplat zilele acestea, că prin corpul unui condamnat s'a admis de două ori curentul electric și medicii în ambele cazuri au constatat moartea ear după-ce delicuentul a fost luat de pe scaunul de execuție și pus pe masa de secționat, și-a revenit în fire. Curentul electric abia a treia oră l-a omorât. Odată în New-York unul negru de cinci ori i-s'a trecut prin corp curentul până-ce a încetat de a mai trăi. În adevăr execuțiile înfiorătoare. Nu de geaba a fost iscodită de mintea americanilor inventatori.

— **O nouă invențiune a lui Edison.** Din New York se vestește despre o nouă invențiune a lui Edison. Această invențiune de altcum nu este altă-ce, decât perfecționarea fonografului, care perfecționare consistă în aceea, că zgomotul neplăcut, ce-l făcea fonograful vechiu, la cel nou nu se aude de fel, ear cilindrul receptor prin suflare de praf de aur devine mai intensiv, primind sunetele externe mai curate și păstrându-le timp mai îndelungat.

— **Aniversarea 37 a tragediei împăratului din Mexico, Maximilian.** La 19 Iunie s'au împlinit 37 ani dela moartea împăratului Maximilian din Mexic. În ziua aceasta adică tribunalul revoluționar din Cvarnero a executat pe nefericitul împărat. Dintre martorii oculari ai acestui act dureros pentru Casa de Habsburg numai unul trăiește, un Ungur cu numele *Tüdös József*.

Când la începutul anului 1867 generalul francez Bazaine la ordinul împăratului Napoleon III, a părăsit cu trupele sale Mexicul pentru a se întoarce în patrie, împăratul Maximilian a fost părăsit și de armata sa austriacă afară de un regiment de husari voluntari maghiari, care după executarea împăratului de asemenea a fost dus în patrie. Dintre acești husari voluntari a distins împăratul cu încredere deosebită pe *Tüdös* pomenit mai sus, care era de naștere din Comarom și după ocupațiune era cofetier și bucătar. Acest *Tüdös* a fost singurul European, care a fost de față la executarea dela 19 Iunie 1867 a nefericitului Maximilian. *Tüdös* ca martor ocular, povestește următoarele despre aceste evenimente: Împăratul Maximilian a pășit cu curaj la locul de executare împreună cu generalii săi *Miramon* și *Mehia*, cari au fost postați într'un șir cu împăratul. Atunci 18 soldați venători indigeni au pășit înainte, cari nici n'au putut privi la țesăpănu și imponentul împărat și generalii săi zdraveni. Așa s'a întâmplat, că 6 plumbi au intrat în pânțele împăratului, cari i-au cauzat mari dureri. Atunci ofițerul comandant a dat împăratului, care încă se sbătea, plumbul de grație cu pistolul său.

Nainte de a fi executat, împăratul singur a mângăiat pe *Tüdös*, încredințându-l cu o misiune, de a duce ultima sa epistolă mamei sale, archiducesei Sofia; totodată s'a îngrijit în testamentul său prin consulul austriac din Mexico, ca *Tüdös* să aiba pensiuie până va fi în viață. După-ce împăratul a fost împușcat, corpul său l-a așezat *Tüdös* în sicriu care a fost transportat la ordinul generalului *Marguez* în un claustru, unde a fost secționat, scoțându-i-se inima, și îmbalzamându-i-se corpul. Bărba frumoasă a fost tăiată, din care o parte împreună cu legătura dela ochi a adus-o cu sine *Tüdös*. Scurt în urma asta vasul de război austriac *Custoza* a adus corpul împăratului la Trieste, de unde apoi a fost transportat la Viena, și aci a fost așezat cu strălucită pompă militară în templul capușinilor. În curând a sosit la Viena și *Tüdös*, și s'a insinuat la audiență la superba archiducesă

Sofia, care, l'a și primit ascultând plângând raportul lui *Tüdös*, care i-a predat apoi ultima epistolă a împăratului, rămășițele barbei și părului, pe cari archiducesa le săruta mereu. Sofia a îmbrățit pe *Tüdös* cu serviț de curte, dar acesta a refuzat, mulțumind pentru ofert, stabilindu-se în Budapesta, dar mai înainte de ce ar fi părăsit Viena, a fost distins cu crucea de argint pentru merite. Membriilor casei imperiale li-s'a părut prea puțină recompensa anuală testara de Maximilian, și astfel împăratul Francisc Iosif și părinții acestuia Archiducesele Francisc Carol și archiducesa Sofia au ridicat pensiunea contribuind fiecare cu câte 300 fl. la suma 1200 fl., pe cari *Tüdös* îi primește de 37 ani în tot anul regulat.

Este interesant, că *Tüdös* a voit să scape viața împăratului Maximilian, care era prizonier în Cvarnero, și în scopul acesta aștepta un vapor austriac în portul Samplico, dar vaporul împărat nici n'a voit să audă de fugă. Husarii voluntari mexicanii au pus împăratului la dispoziție 15 cai, căpitanul și soldații cari păziau pe împărat, au fost corupți, și totul era gata, numai împăratul a refuzat, pentru-că el n'a putut crede nici în ziua ultimă, că Mexicani răsculați îl vor executa. S'a înșalat însă amar în sperata generosităte a Mexicanilor.

— **Din viața conjugală a lui Jókai.** Zilele trecute publicistul *Fényes László* a scos de sub tipar o broșură sub titlul lui „*Jókai Mór utolsó éve*“ (Ultimii ani ai lui *Maur Jókai*) în care citează nume de persoane care au fost martori unor scene din cele mai dureroase pentru octogenarul poet.

Familia tinerei neveste a lui *Jókai* se făcuse stăpână în casa poetului.

Atât dna *Jókai*, cât și mama și surorile ei exercitau o adevărată tirănie asupra nenorocitului bătrân, care își desmoștenise fiica, își îndepărtase rudele și primise la sine o familie întreagă de evreice, care hărâhăiau toată ziua în capul lui.

Nici mâncare nu-i dădeau la timp, din ceea ce îi plăcea lui, iar dacă se întâmpla să ia el întâi din blid, se năpustiau asupra lui și bătrâna și tinera. „Așteaptă porcule! Doar nu vom mânca noi după mâinile tale murdare“.

„Mișelule! Măgar bătrân! Porcule! Ticăloșule! erau expresiunile de toate zilele la adresa lui *Jókai*.

Nevastă-sa îl strângea de gât să-l gătniască, iar odată a aruncat după el un cadru, care s'a făcut țandări. Noroc că nu l'a nimerit pe bătrânul poet, ci i-a atins numai tureasca cismeii. Altădată soacra l-a trântit pe canapea și l'a maltratat.

Jókai ajuns la disperare a încercat în mai multe rânduri să se sinucidă; odată i-a luat servitorul revolverul din mână, iar altă-dată tot acest servitor deschizând ușa, l'a găsit aproape asfixiat cu gaz.

Chiar și boala lui *Jókai* încă i-s'a tras din cauza că în trenul cu care a venit dela Fiume la Budapesta, n'a avut loc unde să doarmă, ci a stat toată noaptea ghemuit într'un colț al compartimentului, pe când jupâneasa *Bélla* s'a întins cât era de lungă pe canapea, ținânduși talpa picioarelor rezemată de dînsul.

La broșura lui *Fényes* se încercă să răspundă deputatul *Vézi-Weis*, citând din scrisori de ale lui *Jókai* însuși pasaje din care măturisește, că e foarte fericit cu nevastă-sa.

Destăinuirile lui *Fényes* au provocat o senzație dureroasă în opinia publică maghiară.

— **Anchetă caraghioasă.** Învetații se împart actualmente în două mari tabere: unii sunt contra uzului alcoolului chiar în cantități mici; alții susțineau că uzul moderat nu aduce daune sănătății. Doi medici englezi discutau acum câte-va zile într'un club medical din Londra, asupra acestei chestiuni. Și ei nu se puteau înțelege. Atunci au hotărît a se duce în împrejurimile Londrei să facă o anchetă, să examineze populațiunea dela țară, să observe starea sanitară a alcoolistilor și să tragă din aceasta concluziunile necesare.

Ei pornesc și sosesc în fața unei colibe la un sat. Pe pragul colibeii sta un bătrân cu o lungă barbă albă.

— Bătrânule — întrebă unul din medici — câți ani ai?

— 80 de ani și sunt foarte sănătos, n'am fost nici odată bolnav.

— Ei bine, — întrebă doctorul — ce bei, rachiu sau bere?

— Domnule, eu nu am gustat în viața mea nici o băutură alcoolică.

Medicul antialcoolist triumfă; ia carnetul și înseamnă cazul.

— Dar tatăl tău, continuă medicul — ce bea?

Fața bătrânului se întunecă

— Oh! de el nu-mi vorbești. El e un bețiv ordinar, chiar acum e beat în casă.

— **Flota americană la noi.** Vasele de război ale Statelor-Unite, cari până acum erau în Lissabona, cum se telegrafează din Washington, au plecat să cerceteze porturile Austro-Ungariei și ale Greciei, unde vor petrece câteva săptămâni. Cum se vestește, flota aceasta se va uni cu flota din Europa a Statelor-Unite și va pleca spre Turcia. În același timp consulul american dela Constantinopole de nou a intrat în pertractări cu Poarta, pentru a asigura și Statelor-Unite drepturi, de cari se bucură câteva state europene privilegiate.

PARTEA LITERARĂ.

Testamentul meu.

de Benedek.

D-ta zimbești Margaretă, și poate nervoasă bați cu piciorul: cine? d'apoi cine să fie profesor de universitate și deputat dietal?

Dar scumpă Margaretă, în societate nu ți-se pune întrebarea așa ca să poți răspunde: Eu sunt X Y. profesor de universitate și deputat dietal.

De multe ori m'am cugetat, ce poate fi cauza că nici când, nimenea nu s'a interesat de relațiile mele familiare. Așa cred, numai o cauză poate să fie, numele. Fără ca eu să fiu voit, sau să fi dorit, sigur acesta a dus în rătăcire pe toți. În patria mea mai îngustă, în Ardeal, Margaretă, sunt 2 feluri de Simpetreni. Primul e aristocratul Simpetrean, dar fără de vre-o avere. Lipiți, cerșitori cu titlul de excelență, despre a căror existență au cunoștință pe aici, dintre cari însă de 40 de ani nici un Simpetrean viu nu s'a întors prin capitală. Al doilea e țeranul Simpetrean, om simplu, agricultor înainte de 48 jobagiu, azi liber dar mai sărac de cât odinioară.

Știu, știu... ved de aici, că deja ai ghicit, care Simpetrean sunt eu. Acela, acela, al doilea. Tatăl meu e un biet bătrân sărac. O bătrână girbovită mi-e mama.

Citește mai departe Margaretă. Cunoaște-i pe ei și atunci mă vei cunoaște și pe mine.

Îmi aduc aminte, puteam fi de vre-o 7—8 ani, când tatăl meu pe atunci încă om frumos și în putere a zis către mama: muere am vorbit cu dl părinte. M-a sfătuit ca pe Nicolae să-l duc în oraș la școală. Noi suntem săraci, cu puțin îl putem ajuta, dar totuși nu-mi pasă dacă și acest puțin pământ ce avem îl vom svesa cu el, domn voi crește din el. Destul m'am trudit eu, nu voesc să trudească și copilul meu.

Mama mea a plâns.

Pe cum voiești d-ta.

Părinții mei numai pe mine m'au avut. Dar aceasta numai atât a însemnat, că mamă-mea când îmi trimitea d'ale mâncării la gimnaziu, îmi putea furișa printre aceste și câte 2—3 fl. Servitorul „domnișorilor“ am fost 8 ani de-alungul. Pe aceștia îi curățiam, pe pânea acestora crescusem. De regulă eu le făceam și ocupările și pentru acelea apoi, mai căpătam și câți-va cruceri.

Nici nu încerc să-mi descriu viața mea de universitar dragă Margaretă. Lipse teribile, foame... colindături dela o cancelarie la alta. Dar asta n'a ținut tot așa până în fine. În anul al treilea am câștigat premiul dinaintea tuturor colegilor. Într-o zi așa m'am prezentat între murii vechi ai universității, ca și cum aș fi fost scos din cutie. Colegii se uitară prima dată lung la mine, mai târziu apoi s'au dedat a mă vedea tot elegant îmbrăcat. Așa cred, au și uitat, că odată eram un biet student, sdrențos și lihnit de foame.

Numai Dumnezeu s-tul știe, cât îl muncea gândul pe tata și cât plângea mama, cărora nici când nu mă plângeam, dar cari știau în ce mare

miserie trăiesc. Cu atât mai mult se tânguiam bieții bătrâni. Amar se căiau că m'au dat la școală. De ași fi rămas acasă, și ei ar fi avut ajutor la bătrânețe, și eu nu m'aș fi năcăjit în străinătate, în orașul acela mare, unde oamenii nici vecinii nu-și cunosc.

Îndată ce nu mi-a fost cu puțință, le-am trimis bani. Mi-au răspuns: nu trimite, mai bine vino acasă. Nu voiu să flămânzești pentru noi. Înzădar le scriam. Sunt destul, nu credeau. În fiecare epistolă îmi scria tata: nu trimite bani fiule, că mamă-ta plânge zi și noapte. Așa crede că flămânzești. Și așa cred și eu.

M'am dus acasă. Nu doară să rămân acolo, ci să liniștesc pe bunii mei bătrâni. O mulțime de jurnale am dus cu mine. Cu acelea am dovedit, că am poziție. Mi-am dus acasă cărțile. Uitați-vă aici îmi e numele. Eu le-am scris.

Dumnezeu meu, cum plângeau bieții bătrâni! Tata zicea: cu bucurie voi muri, iubite fiule.

Și eu, — plângea scumpa mamă, — și eu.

Dar banii ce-i trimiseseam acasă, zăceau neatinși în fundul lăzii. Pune-i fiule, noi n'avem lipsă de ei. Tu ești domn mare, ție-ți trebuie banii. A trebuit să-l reprimesc.

Dar d-ta aceea întrebă scumpă Margaretă, cum de nu le-am spus eu aceste de mult! D-ta scumpă Margaretă nici când nu m'ai întrebat despre relațiile mele familiare, deși mie așa mi-ar fi plăcut să-ți vorbesc despre scumpul meu părinte. Dar dacă toate aceste le-ași fi amintit eu prima oară, oare nu ai fi privit-o ca un fel de lăudăroșie? Da de lăudăroșie. Că mă mândresc cu sărăcia părinților, cu simplitatea lor, deși mai plăcut ar fi contrariul dacă ași putea vorbi de domenii, de legături mari familiare, și strămoși vestiți.

(Va urma).

Felurimii.

Dramă pasională. Girantul unui imobil din str. Villevieille din Nancy intrând într-una din diminețile trecute într-o cameră din etajul I ocupată de un oare-care Combeau, în vîrstă de douăzeci și cinci de ani, împreună cu metresa sa, Marie Lajeunesse, lucrătoare la încălțăminte, ași pe Combeau întins jos, fără viață, cu capul găurit de un glonte. Moartea trebuie să fi fost instantanee.

Femeea era întinsă pe patul ei plin de sânge horecînd și în imposibilitate de a vorbi; un glonte îi traversase falca și-i tăiase limba.

S'a putut reconstitui drama. Combeau, căruia îi se amputase un braț din cauza unui accident de tramway, primise de la companie o sumă de 12.000 franci, pe care o risipise cu metresa sa, al cărei bărbat își face acum serviciul militar. Fiind la capătul resurselor și temându-se să nu fie părăsit de Marie, se înarmase cu un revolver și trăsesese asupra ei două focuri, apoi, crezînd-o moartă și sinucisese și el.

Marie Lajeunesse a fost transportată la spital, unde n'a mai supraviețuit mult.

Conferență contra căsătoriei. Clubul feminist din Filadelfia a convocat la o întrunire fetele nemăritate din acel oraș pentru a auzi o conferență foarte interesantă a uneia din ele asupra temei: „e imposibil de a fi fericită în căsătorie“. Conferența s'a ținut și a fost primită cu entuziasm. Numeroasele fete cari nu erau nici tinere și nici frumoase se pregăteau să voteze o rezoluție contra căsătoriei, după ce d-ra Gertruda Maclean, secretara, le-a prevenit ca să se ferească de bărbați ca de niște monstri. De odată se auzi un șgomot care deveni tot mai tare și strigăte cari veneau din toate părțile: „un șoarece! un șoarece! Aici sunt șoareci!“

Îndată se zeriră șoarecii nu numai pe parchet, ci și pe mese și fetele începură a-și strînge rochiile, a țipa și a fugi din local spre stradă. Aci ele fură primite cu alaiu de tineri, cari aranjați în două coloane, pe ambele trotuare, lăsară pe domnișoare să treacă între salutările lor ironice.

S'a stabilit că acei tineri, pentru a-și bate joc de fetele bătrâne cari erau contra căsătoriei, au cumpărat vre-o două duzini de șoareci cărora le-au dat drumul în sală în momentul când au simțit că se apropie sfîrșitul întrunirii.

Bibliografii.

A aparut:

Istoria lui Ștefan-cel-Mare pentru poporul român, compusă de dl. profesor universitar N. Ivrga și tipărită cu cheltuiala ministerului instrucțiunii publice și al cultelor.

În frumoasa emulațiune ce se manifestă în general în vederea serbărilor pe cari întreg neamul românesc le organizează pentru comemorarea unuia din cei mai străluciți Voevozi naționali, scrierea d-lui prof. N. Iorga este bine venită să ne istorisească viața și vitejeștile fapte ale Marelui Domnitor.

Numele autorului, un adânc cunoscător și un neobosit cercetător al trecutului nostru istoric, ne scutește de ori-ce altă recomandare.

Se poate citi Istoria lui Ștefan cel Mare scrisă de dl. N. Iorga cu încredințarea că va afla viața și faptele lui Ștefan Vodă după dovezi, documente de o netăgăduită valoare și un riguros adevăr istoric.

Este de asemenea inutil să stăruim și asupra stilului.

Cartea este scrisă în adevăr pentru popor.

Se poate comanda în Arad la librăria P. Simțion, ediția populară cu 75 fil. plus 20 fil. porto, ediția de lux 2 Cor. 50 fil. și 30 fil. porto.

INSERTIUNI și RECLAME.

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

a

Fraților Berta

(Berta-Testvérek).

Arad, Andrástér 3.

Telefon 386.

Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferări pentru mobile și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang. Mașine (sparhert) pentru bucătării de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiată.

Arme Jerlah și Piper, puște pentru vânători. Monopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra peronosporiei pe lângă o garanță de 10 ani.

Instrumente de vierit etc.

Foarfece engleze Solingene veritabile, peneluri și briciuri.

Deposit exclusiv «AHOI».

Pe seama ținuturilor sud-unga e unicul deposit al lui strului de argint: VENUS pentru cuptoare.

Comandele din provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi. Nr. 221 —50

În magazinul pentru

mărfuri de grădărit

ARAD.

Piața Tököly, lângă biserică

se fac buchete și coroane moderne din flori vii și se pregătesc tot felul de obiecte de lux.

Aci se pot căpăta și tot felul de plante de grădini precum: plante, semente, verdețuri și fructe pentru prețuri de zi.

Cu stimă:

243

SAMUEL PAPP

grădinar, redactorul ziarului p. grădărit

A Kertészeti Közlöny

Editor-proprietar: George Nichia

Redactor responsabil: Ioan Russu-Șirlianu.

Acord grabnic

Imprumuturi hipotecare de bani

pe bunuri cu 4⁰/₁₀₀ și 4¹/₂⁰/₁₀₀ pe case din Arad-centru cu 4¹/₂—4³/₄⁰/₁₀₀ pe lângă o amortisațiune de 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40 și 50 ani în condițiuni favorabile până la cea mai înaltă valoare posibilă.

Convertez împrumuturi vechi.

La dorința anticipiez spesele pentru intabulațiune.

Sub durată unei operațiuni de 10 ani am dovedit că sunt capabil să reglez și cele mai combinate afaceri și să satisfac pretensiunile cele mai scrupuloase. Să nu întrelese deci nici un proprietar ocaziunea de a profita de referințele actuale favorabile de bani la ușurarea poverii de interese (camete).

Cu plăcere servesc cu deslușiri în biroul meu din:

ARAD, Boros-Béni-tér 22 szám.

în birourile mele filiale: 215

Bichis-Ciaba Berényi-ut și Măcău (Makó) Aradi-utca.

Institutul n. acordare de împrumuturi
pe imobile și credit fonciar al lui

Szücs F. Vilmos.

Depositul și atelierul de reparare cel mai vechiu de
mașine de cusut și de biciclete în Arad.

Asortiment bogat de

Mașine de cusut Singer 288

Biciclete engleze și de biciclete cu motor

Clopoțel electric și telefon.

HAMMER VILMOS

ARAD, Sabadság-tér 7. szám.

Nr. Telefonului 96.

Ferăria lui PÖHM és GEDEON

Arad, în colțul str. Eötvös și piața Libertății (Szabadság-tér)
(Casa Rozsnyay) în localitățile foste alui Andrányi Gustáv.

Deposit bogat și provăzut cu tot felul de ruși, figuri și cercuri
de fer, plăci de cinc, fer și cupru.

Cuptoare de fer 237

Articoli de economie și căsnicie, ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■
instrumente p. toate ramurile industriale

Arme pistoale și cat ușe.

Grinzii de fer se furnizează ieftin și prompt.

Mare deposit de cărbuni de lemn și de peatră pentru fauri
în preț foarte ieftin.

Vinzare de praf de pușcă reg. ung

In atențiunea ziditorilor!

Biroul de zidire și magazinul de lemne al întreprinzătorilor de zidiri

Vollák József és Társa

Arad, Radnai-út 6. szám.

Telefon pentru oraș și comitat 65. 256

Primim ori-ce lucrări de zidire

precum zidire de case de închiriat, edificii private, vile, etc. în ori-ce stil; în loc și în provincie, mai departe zidirea respective construirea și aranjarea de ghișării, elevatori, magazine și staluri, etc., precum și transformarea de edificii vechi, construirea și vopsirea de frontispicii, uscarea plășilor umezi.

Lucrări de ciment și anume: pardoseală de ciment, baze de beton, trepte, boltitur, iesele de ciment și văiaș de apă și vitele, canale de beton, mine etc.

Lucrări de lemnari, precum: coperișe, construcții de coperișe, magazine, șopronuri și alte încăperi economice pe lângă garanță de mai mulți ani.

Construirea de coperișe de ciment de lemn pentru prețul cel mai ieftin.

Măsurarea și expertizarea de edificii.

Cu bugetul servim la dorință gratuit

Mulțumind pentru încrederea clienților noștri, ne rugăm să ni-o păstreze și pe mai departe.

Cu deosebit respect

Vollák József és Társa.

In binevoitoarea atențiune a publicului din provincie

Hotel Nádor

ARAD, Andrassy-tér Nr. 4.

Odăi curate și aranjate din nou dela 1-60 cor. în sus

Serviciu prompt și ireproșabil.

218

TÖRÖK MÁRTON

proprietarul hotelului.

ca împrumut pe amortisație cu

4%

oferim prin Institutul de băni de primul rang din Budapesta și străinătate până la $\frac{3}{4}$ a valorii la I. și II. loc dela 15—65 ani.

Credite personale!

Preșilor, ofițerilor, ofițanților de stat și privați, comercianților, industriașilor se acordă împrumuturi cu și fără garanții dela 1—15 ani culant și discret.

Convertiri de bancă la debitorii private.

MELLER LAJOS ÉS TÁRSAI

Comisie de bancă.

BUDAPEST, David-ntea 15. (Firma improtecolată.)

Bani

296

Bani!

Intreprinderea pentru exoperarea de credit fonciar exoperează în timpul cel mai scurt

Imprumuturi

pe lângă condițiunile cele mai culante pe seama

Funcționarilor

de stat, comitatensi, orășenesti și de tren, profesorilor, oficerilor, și ori-cărui pensionat fost în funcțiune se acoarda împrumutul cel mai mare posibil pe lângă amortisațiune de 10, 12, 15 și 20 ani cu 7% fără cambiu, ei numai pe obligațiune.

Conspect

despre împrumuturile cari se pot da:

funcționarilor cu salariu de 1800 coroane pot căpăta circa 1500 coroane.	
„ „ „ „ 2000 „ „ „ „ 3000 „	
„ „ „ „ 2200 „ „ „ „ 4000 „	
„ „ „ „ 2400 „ „ „ „ 6000 „	
„ „ „ „ 2600 „ „ „ „ 6500 „	
„ „ „ „ 2800 „ „ „ „ 6800 „	
„ „ „ „ 3000 „ „ „ „ 7000 „	
„ „ „ „ 4000 „ „ „ „ 10000 „	
„ „ „ „ 5000 „ „ „ „ 12000 „	
„ „ „ „ 6000 „ „ „ „ 14000 „	

În epistolele de recercare este a se scrie apriat: condițiunea (starea), salariul și anii împliniți în serviciu. Astfel de împrumuturi se liquidează în 14—20 zile. — De asemenea se liquidează pe seama clienților demni de credit împrumuturi dela 500 cor. până la cel mai mare

Imprumut de cambiu

pe lângă amortizație dela 1—5 ani, ori pe lângă replătire lunară ori trimestrală.

Liquidăm împrumuturi ipotecare până la 60—70% a valorii cu 3½ și 4% pe moșii și case mai mari de chirie din provincie. La epistolele de recercare e a se aclude conspect despre venitul dela chirie și extrasul de pe cartea funduală (la case); coala catastrală și extrasul cărții funduare (la moșii).

În ori-ce afacere de împrumut dau deslușirile necesare gratuit. La recercări epistolare este a se aclude și timbru pentru răspuns.

Adresa:

CZIGLER SĂNDOR

Intreprindere de exoperare de împrumuturi fonciare.

BUDAPESTA, VIII, Rákóczi-utca 2. szám.

Membrul „Federațiunii regnicolare a exoperatorilor de bani și imobile.

FIRMA IMPROTOCOLATA.

ARAD, Tipografia George Nichin.